

Baltic Deal

- MAATALOUDEN PARHAAT MENETELMÄT KÄYTTÖÖN
Kansainvälisen yhteistyön ja viljelijöiden osallistumisen avulla

Kuinka paljon - kuinka monta?

2500 viljelijää tavoitettu
1800 menetelmää ja investointia toteutettu tai suunniteltu
300 tapahtumaa
300 neuvojaa
117 esittelytilaa
50 maatalouden vesiensuojelun menetelmää työkalupakissa
7 maata: Tanska, Viro, Suomi, Latvia, Liettua, Puola, Ruotsi
5 neuvontajärjestöä
4 miljoonaa euroa
3 vuotta: 2010–2013
2 tuottajajärjestöä
1 tavoite: vähemmän ravinteita maataloilta Itämereen

Hankkeen kuvaus

☒ Toiminta maataloilla	☒ Talous	☐ Torjunta-aineet
☐ Nopeat ratkaisut	☒ Yhteistyö	☒ Ravinteiden käytön tehokkuus
☒ Tiedonvaihto	☐ Tehtävä suoritettu	☒ Tulevaisuus
☒ Neuvonta ja esimerkit	☐ Teollisen mittakaavan tilat	☒ Rajat ylittävä
☐ Teoreettinen analyysi	☒ Viljavuusanalyysit	
☒ Neuvojat ja viljelijät	☐ Professorit ja byrokraatit	

KUVA: STINA BERGSTRÖM

Tiedonvaihto

Hankkeessa on välitetty tietoa parhaista maatalouden käytännöistä, menetelmistä ja investoinneista, jotka muuten jäisivät maiden, organisaatioiden ja viljelijöiden omaksi tiedoksi.

2500 maanviljelijää

Tiedonvaihdoissa keskeisiä ovat olleet useat sadat tapahtumat, jotka ovat tuoneet ihmisiä yhteen. Suuret konferenssit ja seminaarit ovat toimineet kohtauspaikkoina neuvojille, asian-tuntijoille sekä päätöstentekijöille ja niissä on käyty vilkkaita keskusteluja ravinteiden hyödyntämiseen liittyen. Pienemmät viljelijöiden kesken järjestetyt tapaamiset ovat myös olleet tärkeitä ja niissä on käyty yksityiskohtaisempaa keskustelua tietyistä ratkaisuista ja tilojen tulevaisuudensuunnitelmista. Lisäksi toimittajat ovat osallistuneet Baltic Dealin tapahtumiin ja opintomatoille. Yhteensä yli 5000 henkilöä, joista 2500 on ollut viljelijöitä, on ollut mukana keskustelemassa ja oppimassa. Tuloksena on ollut uutta tietoa ja oivalluksia ympäristön kannalta kestävämpään tulevaisuuteen.

Neuvojat yhteistyössä

Neuvojat tuntevat alueensa maaperän, viljelijät sekä säädökset ja heillä on laajaa kokemusta tieteestä käytäntöön. Tämän vuoksi neuvojat ovat tärkeässä asemassa ohjaamassa muutosta viljelijäyhteisössä. Noin 100 kansallisen tason keskeistä neuvojaa on osallistunut Baltic Deal -hankkeeseen ja tehnyt korvaamatonta työtä yli maarajojen. Lisäksi erilaisissa tapahtumissa on ollut mukana yli 250 kentällä toimivaa neuvojaa. Maiden välisen yhteistyön avulla he ovat oppineet paremmin ymmärtämään kansallisten neuvontajärjestelmien eroja Itämeren alueella. Tämä tarjoaa erinomaisen pohjan jokaisen maan omien neuvontaohjelmien parantamiseksi.

Mitä on saavutettu?

Luotu tuottaja- ja neuvontajärjestöjen vahva yhteistyöfoorumi Itämeren alueella.
Kehitetty yhteinen strategia maatalouden neuvontapalveluiden vahvistamiseksi Itämeren alueella.
Perustettu yli sadan esittelytilan verkosto Itämeren alueelle.
Esitetty viljelijöille kustannustehokkaita ja ympäristön kannalta kestäviä menetelmiä.
Huomattavasti nopeampi innovaatioiden ja uuden teknologian leviäminen maasta toiseen.

Miksi hanke on tärkeä?

Edistää Itämeren tila paranemista.
Vähentää maatalouden ravinnevalumia pohja- ja pintavesiin ympäristön kannalta kestäväällä tavalla.
Helpottaa maataloussektorin tiedonvaihtoa yli maarajojen.
Kannustaa suurta yleisöä ja maataloussektoria ympäristöinvestointien osalta vapaaehtoiseen, ennakoivaan ja kestävään lähestymistapaan.

Esittelytilat

Baltic Deal -hankkeen esittelytilaverkostoon kuuluu yhteensä 117 tilaa seitsemässä projektiin osallistuneessa maassa. Esittelytilat ovat edelläkävijöitä ravinteiden käytön hallinnan lisäksi myös useilla muilla maatalouden ympäristönsuojelun osa-alueilla. Ne ovat myös muuten hyvin hoidettuja. Niiden omistajat toivottavat vierailijat tervetulleiksi jakamaan kokemuksia ja näkemyksiä.

Viljelijät investoivat ympäristön hoitoon

Esittelytilat ovat jo toteuttaneet tai aikovat toteuttaa 1785 toimenpidettä ja investointia, joilla edistetään ympäristön tilaa (v. 2000–2015). Tämä tarkoittaa keskimäärin 16 toimenpidettä maatilaa kohti. Yli neljä toimenpidettä/tila toteutettiin Baltic Deal -hankkeen aikana ja 2–3 on suunnitteilla lähitulevaisuudessa.

Lisää tietoa maasta

Useimpien esittelytilojen hallinnointi on hyvin kehittynyttä ja neuvojen apua hyödynnetään.

Monet viljelijät laskevat ravinnetaseita, mutta tarkempi maan ominaisuuksien tunteminen olisi hyödyllistä. Käytössä on useita toimenpiteitä, kuten lannoituksen ja lannan käytön optimointi, kerääjäkasvien viljely, suojavajöhykkeet, lannan varastointi ja käsittelyn parantaminen tai eläinten ruokinnan tarkentaminen. Suurin osa investoinneista liittyy lannan käsittelyyn ja vesitalouteen, mutta myös levitysteknologiaan, N-sensoreihin ja täsmäviljelyyn sekä maan hoitoon panostetaan.

Verkostoitumisen tärkeys

Mukana olleiden viljelijöiden mielestä muiden viljelijöiden sekä kansallisten tai kansainvälisten vierailijoiden tapaaminen on Baltic Deal -verkoston tärkein anti. Tämä voi kannustaa heitä maatilansa parantamiseen ja kehittämiseen. Esittelytiloilla on järjestetty 200 tapahtumaa, joihin on osallistunut 4000 henkilöä. Esittelytiloilla on käynyt noin 2500 vierailijaa.

Strategia maatalouden ympäristöneuvontaan Itämeren alueelle

Baltic Deal -hankkeessa on testattu ja kehitetty strategiaa maatalouden ympäristöneuvontaan Itämeren alueelle. Strategian pääviesti on neuvonjen kansainvälisen yhteistyön vahvistaminen ja jatkaminen. Yhteistyössä on otettava huomioon erilaiset

kansalliset osaamisalueet, jotka kannustavat tiedon vaihtoon yli maarajojen. Toinen keskeinen viesti on esittelytilaverkoston vahvistaminen kansallisesti ja kansainvälisesti sekä neuvonnan tarjoaminen tiloille.

Kansainvälisyys tuo lisäarvoa

Maiden välinen yhteistyö tuo huomattavasti lisäarvoa. Sen myötä on mahdollista tasoitaa menetelmiin, käytäntöihin sekä viljelijöiden sitouttamiseen ja kouluttamiseen liit-

tyviä maiden välisiä eroja. Vielä tärkeämpää on, että yhteistyö vahvistaa maatalousalaa näissä asioissa koko Itämeren alueella.

Kansalliset hankkeet

Monissa maissa ravinteiden hyödyntämistä on jo tehostettu menestyksekkäästi kansallisella tasolla. Hyviä esimerkkejä ovat

Greppa Näringen Ruotsissa ja TEHO Plus Suomessa. Hankkeet täydentävät pakollista tilaneuvontajärjestelmää.

Eräitä hyviksi todettuja toimenpiteitä

Viljelijä voi vähentää tilan ravinne päästöjä, sekä säästää rahaa, parantamalla käytäntöjä, toteuttamalla toimenpiteitä ja investoimalla parhaaseen käytettävissä olevaan teknologiaan. Hankkeen internetsivuilla

www.balticdeal.eu on kuvattu noin 50 maatalouden ympäristötoimenpidettä. Osa näistä vaatii taloudellista tukea, jotta niiden toteutus olisi mahdollista. Hyviksi todettuja toimenpiteitä:

- ▶ Tilan ravinnetaseet
- ▶ Viljavuusnäytteet
- ▶ Nurmet
- ▶ Kasvipeite
- ▶ Lietteen luonnollinen kuorettuma varastossa
- ▶ Lannoitus suunnitelmat

- ▶ Kerääjäkasvit
- ▶ Täsmäviljely
- ▶ Kuivalannan käsittely
- ▶ Ravinteita pidättävä kosteikko
- ▶ Lietelantasäiliön kattaminen
- ▶ Suojavyöhykkeet

JOKAINEN VILJELIJÄ VOI ...

TUNNISTAA, että resurssien käytön tehokkuus on avain tilan pitkän ajan kestäväään kehitykseen.

TUNNISTAA, että fosforin ja typen käytön tehostaminen on usein tilan taloudelle eduksi.

NOUDATTAA määräyksiä ja täydentävien ehtojen vaatimuksia, jotka pyrkivät minimoimaan ravinnepäästöjä.

ETSIÄ toimintatapoja, jotka lisäävät maan viljavuutta pitkällä aikavälillä, nostavat satoa ja vähentävät maatalouden ravinnepäästöjä.

TEETTÄÄ viljavuus- ja rehuanalyysit sekä laskea ravinnetaseet ravinteiden käytön opti-moimiseksi.

HYÖDYNTÄÄ ammattitaitoista neuvontaa arvioimaan tilalle mahdollisesti sopivia menetelmiä ja käytäntöjä, jotka parantavat tilan taloutta ja vähentävät ravinnepäästöjä.

OSALLISTUA muiden viljelijöiden kanssa ryhmätoimintaan, joka tähtää veden laadun parantamiseen.

JOKAINEN MAA VOI...

LUODA EU:n yhteiseen maatalouspolitiikkaan (CAP) tukeutuen omalle alueelleen toimin-taympäristön, joka houkuttelee Itämeren alueen viljelijöitä toimimaan entistä ympäristö-ystävällisemmin.

TUNNISTAA, että maatalouden ravinteiden käytön tehokkuutta parantavat menetelmät vähentävät usein myös päästöjä.

LAAJENTAA pakollista maatilojen neuvontajärjestelmää täydentämällä sitä maksuttomilla neuvontaosioilla, jotka ylittävät täydentävien ehtojen vaatimukset ja lisäävät neuvonnan mahdollisuuksia.

TUKEA kansallista esittelytilaverkostoa.

RAHOITTAA Itämeren alueella maan rajat ylittäviä maatalouden kumppanuushankkeita, jotka lisäävät tiedon ja innovaatioiden siirtymistä maasta toiseen.

PITÄÄ MIELESSÄ, että ei ole olemassa yhtä kaikkialle sopivaa toimenpidettä Itämeren ravinnekuormituksen pienentämiseksi eikä myöskään mitään nopeaa ratkaisua.

LISÄTÄ YLEISTÄ TIETOISUUTTA siitä, että Itämeren heikko tila on seurausta 50 vuoden aikana tapahtuneesta yhteiskunnallisesta kehityksestä, eikä välttämättä liity kiinteästi nykyiseen toimintaan, sillä ravinnekuormitus Itämereen on vähentynyt 1950-luvun tasolle.

Tulevaisuuden suunnitelmia

Hankkeelle on mietitty jatkoa, ensin välivaiheen hanke ja sitten Baltic Deal 2.0, jolle haetaan EU-rahoitusta. Baltic Deal 2.0:n toteuttaisi 15 partneria ja 9 maata budjetin ollessa 5–8 milj. euroa. Projektin tavoitteena olisi esittelytilaverkoston ja -toimintojen kehittäminen ja vahvistaminen sekä neuvontaverkoston vahvistaminen. Hanke sisältäisi nykyistä enem-män investointeja ja toimenpiteitä sekä keskittyisi ravinteisiin ja muihin vesiympäristöön liittyviin aiheisiin.

”Maatalouden tilatason liiketoiminnan kehittäminen ja tuotanto sekä ympäristönsuojelu ovat suoraan yhteydessä toisiinsa. Toiminta on jokaisella maatilalla yksilöllistä, joten on selvää, että käytettävien älykkäiden ratkaisujen täytyy olla tilakohtaisia ja perustua maatalan olosuhteiden ja sen tuotannon tuntemukseen. Vahvat neuvontapal-velut ja esittelymaatilat ovat tärkeitä viljelijöiden tukijoita tarjoamalla heille tietoa ja ideoita paremmista menetelmistä. Tässä Baltic Deal on merkittävästi edistänyt tilannetta Itämeren alueella.

Helena Jonsson
Karjankasvattaja (Hereford, luomu),
LRF:n ja Baltic Dealin ohjausryhmän puheenjohtaja

JOKAINEN NEUVOJA VOI...

TARJOTA viljelijöille lisätietoa tekijöistä, jotka johtavat ravinnepäästöihin ja kuinka päästöjä voidaan estää.

YLLÄPITÄÄ ja hankkia ajankohtaista tietoa parhaista menetelmistä ravinnepäästöjen vähentämiseksi.

KANNUSTAA kaikkia tiloja viljavuusanalyysin ja ravinnetaselaskelmien hyödyntämiseen.

ETSIÄ JATKUVASTI uusia työkaluja ja osaamista, jotka parantavat sekä tilojen taloutta että ympäristönhoidon tasoa.

TEHDÄ YHTEISTYÖTÄ esittelytilojen kanssa sekä auttaa tiloja arviomaan ja analysoimaan tilalla tehtyjen toimenpiteiden talous- ja ympäristövaikutuksia.

”Puolan viljelijät ja neuvojat saivat uusia ideoita ja lisää inspiraatiota eri tapaamisissa. Esimerkiksi kevennetty muokkaus herätti suurta kiinnos-tusta, koska se vaikuttaa myönteisesti satoon ja ympäristöön sekä vähentää kustannuksia. Puola

Alueellinen viitekehys

Hanke on toteutettu ainutlaatuisen makro-aluepolitiikan ja rahoituksen osana:

EU:n Itämeri-strategia – sai alkunsa halusta parantaa Itämeren heikentynyttä tilaa ja yhdessä tarttua alueen haasteisiin ja mahdollisuuksiin.
HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelma – yhteiset tavoitteet ja niihin liittyvät toi-met Itämeren tilan parantamiseksi.
Itämeren ohjelma 2007–2013 – rakennerahasto-ohjelma, taloudellista tukea tärkeille usean Itämeren maan yhdessä toteuttamille hankkeille.
NEFCO/NIB Baltic Sea Trust Fund – Ruotsin ja Suomen perustama rahasto, josta myön-netään rahoitusta HELCOMin Itämeren suojelun toimintaohjelmaa (BSAP) tukeville teknisen avun hankkeille.
Baltic Manure ja Baltic Compass – lannan käyttöön sekä ravinteiden hyödyntämiseen liittyvään politiikkaan keskittyvät, Baltic Deal -hanketta täydentävät EU-hankkeet.
WWF:n Itämeri-ohjelma – Itämeren viljelijöiden ympäristöpalkinto on nostanut ympäris-töystävällisimpien viljelijöiden arvostusta alueella.

Mistä on kyse?

- ▶ Rehevöityminen on seurausta korkeiden ravinnepäästöjen aiheuttamasta ekosysteemin häiriintymisestä. Se näkyy esim. runsaina leväkukintoina ja kuolleina merenpohjan alueina.
- ▶ Itämereen kulkeutuu ravinteita valuma-alueelta, mutta myös meren sisäinen kuormitus lisää ravinteiden määrää. Suurin osa fosforista on peräisin meren pohjasedimenteistä, joista se vapautuu hapettomissa oloissa.
- ▶ Valuma-alueelta tuleva ravinnekuorma on luonnon omaa taustakuormitusta tai peräisin ihmistoiminnasta muun muassa maatalouden, jätevesien, teollisuuden ja metsätalouden päästöistä.
- ▶ Ravinnekuormitus kasvoi jyrkästi 1950–1980-luvuilla, mikä johtui ruuan kysynnän kasvusta sekä suurten ihmismäärien muuttovirrasta rannikkokaupunkeihin, joissa ei ollut asianmukaista jäteveden käsittelyä.
- ▶ 1980-luvun huipun jälkeen ravinnekuormitus on nyt laskenut 1950-luvun tasolle.
- ▶ Itämeren alueella asuu 85 miljoonaa ihmistä, jotka kaikki vaikuttavat vesiekosysteemiin omalla toiminnallaan: asumisella, syömällä, työskentelemällä ja matkustamisella.
- ▶ Rehevöityneen Itämeren palauttaminen luonnolliseen tilaan kestää kauan. Tämän päivän toimenpiteiden vaikutukset ovat mitattavissa 30–50 vuoden kuluttua, ts. noin vuonna 2050.
- ▶ Maatalouden toimenpiteiden edelleen parantaminen voi vähentää ravinnekuormitusta merkittävästi.